

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING.

UITGEGEVEN DOOR DE
NEDERLANDSCHE ZONDAGSCHOOL-VEREENIGING.

DE DEUR ZONDER KLOPPER.

HOOFDSTUK I.

DE BEELDTENIS VAN EEN ZELFZUCHTIGE.

Daar was toch zeker eens een klopper aan geweest, want er waren ontegenzeggelijk drie gaten, of kenmerken waar de gaten geweest waren, wel is waar toegestopt en over heen geschilderd, maar die toch nog altijd zeiden: „hier waren drie spijkers,” (en de slotsom hiervan was onvermijdelijk) „die eens een klopper vasthielden.”

Maar waar bleef de klopper, wat was daarvan geworden? Waar was hij gebleven? Misschien was hij met een wettig doel afgenomen, misschien was hij wel gestolen, misschien was hij door straatschenders er af gehaald; men kon bij geene mogelijkheid grondige bewijzen bijbrengen voor het verdwijnen van den klopper. Wat was er van geworden? Hij lag misschien in een donkeren hoek, onder oud ijzerwerk, of als hij van koper geweest was, dan was hij misschien met puimsteen en vitriool opgepoest geworden, en prijkte nu op eene gelukkiger deur. Gelukkiger? die vraag zal zoo aanstonds beantwoord worden.

Het huis werd door eenen heer bewoond, aie, zoo als hij dacht,
DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

boven het genoeg om een klopper te bezitten, verheven was. Door eenen enkelen gebiedenden slag met zijn wandelstok, welke slag duidelijk sprak „hier ben ik,” kon hij zijne haastige voetstappen in huis zetten, wanneer hij bij toeval zijnen sleutel vergeten had, en dus zichzelf niet kon binnenlaten. Maar dan zijne vrienden?

Hij had er maar zeer weinig, en deze woonden ver van hem af. Diegenen, welke van lateren oorsprong waren, en meer in de buurt woonden, telde hij niet genoeg, om het te bejammen, dat zij dikwijls te vergeefs aanklopten en teleurgesteld heengingen. Wanneer hij meer dan ooit voor eenige stoorning bevreemd was, dan zat hij met een zelfzuchtigen glimlach over zijn nieuwspapier heengebogen, zeer verheugd dat Carolien ver weg en achter in het huis bezig was; dan deed hij niet open, wanneer een ongelukkige bezoeker met knokkels, vuist of stok te vergeefs tegen de vesting aanklopte. Een zeker ongeduld in het laatste aankloppen aangeduid, deed hem zijne courant neerleggen, zachtjes naar het venster treden, en door de retsen van het blind heengluren, (want dit was altijd gesloten), dan wist hij dat de vijand verjaagd was, en trachtte hij aan den vorm van den rug te ontdekken wie er geweest was.

Maar dan de brievenbesteller? Brievenbesteller! wat had hij met den brievenbesteller te maken? Hij had hem waarlijk niet noodig! Het

zien van een brief alleen bragt hem uit zijn humeur. Hij vond een smeekschrift, eene klacht van een pachter, een brief dien hij niet noodig had, alles even onaangenaam. Hij had nooit opgehouden met het gouvernement te hekelen over het invoeren van de stuiverspost; iedere ramp, die het land geleden had, of waarmede het bedreigd werd, iedere huiselijke moeilijkheid, waarover in zijn bijzijn geklaagd werd, werd aan de stuiverspost toegeschreven. Het gezigt alleen van den ouden brievenbesteller, op zijn groen karretje, gaf hem, als hij zijn venster voorbreef, reeds eene onaangename gewaarwording; een geregeld klop, klop aan zijne deur, door een rammelenden ijzeren of klinkenden koperen klopper veroorzaakt, zou hem waanzinnig gemaakt hebben. Carlien, eigenlijk gezegd Caroline, zijne eenige waschvrouw, brouwer, bakker, keukenmeid, schoenpoetser, tuinman, loopjongen en huishoudster, vervulde al deze verschillende postjes, zonder te kunnen lezen of schrijven. Zijne stellige overtuiging was, dat, indien zij deze verderfelijke bekwaamheden bezeten had, zij onbekwaam of ongeneigd, hetgeen bij hem op hetzelfde neêrkwam, zou zijn, om iets goed te kunnen doen. Als hij in haren stand iemand ontmoette die kon lezen, zoo zag hij dien persoon vol argwaan aan; en indien het schrijven nog bij het lezen gevoegd was, zoo werd de argwaan in zekerheid veranderd, en hij gaf dien persoon geheel op.

En nu zal de lezer kunnen begrijpen, waarom de heer Gammidge gelukkig kon zijn in een huis zonder klopper, ten minste als hij gelukkig was. Of hij gelukkig was? ja dit is nu juist de vraag.

Maar was er dan geene schel? Ja en nog daarbij een ijzerdraad en een handvat; maar het een of ander ongeluk, of, even als met den klopper, het een of ander bepaald oogmerk had de goede verstandhouding verstoord, die tusschen deze drie zaken bestaan moet, om behoorlijk te kunnen werken. Om dit te verklaren moet ik zeggen, dat het ijzerdraad doorgesneden was, en half bij de schel, half bij het handvat hing te bengelen, en zoo was dit laatste onbruikbaar geworden en de bel bleef in rust. Maar de heer Gammidge was even ver boven schellen als boven kloppers verheven. De eenige persoon in de stad, wien hij niet onmiddellijk den rug toekeerde, was de dokter. Eene heimelijke vrees voor den dood, een zenuwachtige angst voor ziekte, en, inderdaad eene hevige ongerustheid bij de minste ongeregelde in zijn gestel, boog zijn hart en hoofd voor die gezende kracht, en nimmer zou hij den dokter in het minste willen beleedigen. En toch had hij nog nimmer eene wezenlijke ziekte gehad, of den gunstigen invloed zijner bekwaamheid ondervonden; maar hij had een bijgeloovig denkbeeld, dat, indien hij met den geneesheer op een goeden voet was, dit reeds voldoende zijn zou, om iedere ramp van hem te weeren.

Hij zou anders toch wel eene verontschuldiging hebben kunnen vinden ten opzichte van die voorkeur, als het genoegen om hem te zien de grondslag daarvan geweest was; want dokter Hendrie was de algemeene vriend der stadgenooten. Altijd ernstig in zijn beroep, waarin hij tevens eene zeer groote bekwaamheid bezat, maakte zijn levendige, hartelijke aard hem evenzoo aangenaam als hij nuttig was, en als de algemeene gunst hem het hoofd op hol had kunnen brengen, zou dit zekerlijk het geval zijn geweest; maar hij was evenzeer boven volksgunst verheven, als de heer Gammidge boven kloppers en schellen.

Het is natuurlijk, dat Gammidge met zijn tegenzin voor de nadering van ziekte en dood, ook zeer voorzigtig leefde. Hij was edelmoedig en toegevend genoeg voor zichzelf, om te zorgen dat hij zijne levenskrachten bij elkander hield, en toch matig in zijne genietingen, zoodat hij een juist evenwigt wist te bewaren tusschen de twee zeer gewone mislagen, „eten om te leven,” en „leven om te eten,” beide zeer groote dwalingen in zijne oogen. Inderdaad wat de oogen van den heer Gammidge betreft, moet ik zeggen, dat zij met de koelheid van een strengen regter de wegen van anderen gadesloegen, maar tevens met al de warmte van vrijzinnige toegevendheid op zijnen eigenen weg gevestigd waren, en nooit inderdaad werd de eene mensch zoozeer toegejuicht door den anderen, om zijne wijsheid, bescheidenheid en andere minder groote hoedanigheden, als Jan Gammidge door Jan Gammidge. Zijne oplettendheid op zijn leefregel, zijne gewoonte om vroeg op te staan en beweging te nemen in de open lucht en andere maatregelen, die hij als hoofddeugden beschouwde, verheven hem in zijne eigene schatting, alsof hij inderdaad een zeer voorbeeldig werk verrichtte, en aan de wereld eene zeer groote dienst bewees, door het bestaan van Jan Gammidge voor haar in het aanzijn te behouden!

Het was klaarblijkelijk dat hij ten minste er aldus over dacht; want als hij over den dood van iemand hoorde spreken, zeide hij gewoonlijk „De wereld kan het wel zonder hem stellen,” of: „het is geen groot verlies,” of nog erger: „eene goede uitkomst!” Er waren maar zeer

weinig, die hij met een hoofschudden vereerde, zeggende: „'t is jammer! hij volgde mijn raad niet, 't is wel jammer.” Hij deed 's morgens eene vrij lange wandeling en 's middags nogmaals, waarvan hij zeer zelden afweek. Zijne morgenwandeling was van eene zachte helling van den voet des heuvels, waartegen zijn huis stond, tot aan den top. Hier, hoe ongunstig het weêr ook mogt zijn, naar het jaargetijde gekleed, voorzien van regenjas en regenscherm, kon men Jan Gammidge iederden morgen, zelfs bij den sterksten regen vinden, en als de dag eenigzins uitlokkend was, zag men hem daar rondkijken als een wel voldane pelgrim, die zeer ingenomen was met zijn eigen regtvaardig werk. Maar het was op een schoonen dag, te midden van vele andere fraaije dagen in het begin van den herfst, waarop wij hem ontmoeten, na deze lange voorrede voor den lezer. Hij had zijne taak reeds bijna volbragt; nog eene achtste mijl verder naar gindschen stam, aan de andere zijde dier hut, waaruit de blaauwachtige rook opsteeg, tusschen de met geel en rood gekleurde boomen, en dan zou hij omkeeren en den heuvel weêr afdalen. De stam werd bereikt en volgens gewoonte om zich heen ziende (niet dat hij juist altijd iets bijzonders zag, daar niets hem meer belang inboezemde dan zijne kousebanden, waarmede hij ook altijd zijne nasporingen eindigde, om te zien, of zij onder dat moeilijke klimmen niet losgegaan waren) was hij gereed om den togt huiswaarts te ondernemen.

Toen hij de hut voorbijging, zag hij dat er iemand uit kwam. Ja waarlijk het was dokter Hendrie! Dokter Hendrie daar! en nog wel te voet, want er was geen rijweg naar de hut. Hij wachtte een weinig tot dat de dokter kwam, want hij was het, die den grooten weg bereikt had, en voegde zich bij hem. „Wel dokter! ik verwachtte u daar niet,” riep hij uit, toen zij elkander ontmoeten. „Ik dacht ook weinig dat ik daar zou moeten zijn, dat verzeker ik u, mijnheer Gammidge,” antwoordde dokter Hendrie.

„Het is een slechte wind, die iemand niet iets goeds aanwaait; ik zal dus daarvoor het genoegen van uw gezelschap genieten tot aan den voet van den heuvel. Ik verlangde toch reeds lang u te spreken dokter, over een weinig pijn die ik in mijn linker schouder gehad heb,” en Gammidge trad in eene zeer langdurige beschrijving van iedere pijn of nadering van pijn, die hij in zijn schouder gevoeld had. Dokter Hendrie deed alsof hij luisterde, ofschoon hij er eigenlijk geen woord van hoorde, en toen Gammidge, die in het eerst door zijne oplettendheid gestreeld was geworden, er op het laatst eenig vermoeden van kreeg, en het hoofd omwende om hem aan te zien, bemerkte hij dat de dokter in diep nadenken over een ander onderwerp verzonken was. Het ophouden met spreken maakte meer indruk dan de woorden zelve gedaan hadden. Dokter Hendrie beantwoordde den onderzoekenden blik, die daarmede gespaard ging.

„Slechte spijsvertering, mijnheer Gammidge.”

Als de heer Gammidge beschuldigd was geworden van tooverij of opstand, had hij niet meer verontwaardiging kunnen toonen, dan bij deze beschuldiging van slechte spijsvertering.

„Hoe zou het in de wereld mogelijk kunnen zijn, dat ik mij eene slechte spijsvertering op den hals kon halen? Houd ik mij dan niet aan een zeer strengen leefregel, neem ik dan niet de noodige beweging, en denk ik niet aan mijne gezondheid van den morgen tot den avond?”

„Dat is zeer wel mogelijk,” antwoordde de dokter, die weer eenigzins tot zijne vorige mijmering teruggedreven was; „maar bij al de zorg die gij er voor draagt, kan toch de maag niet altijd goed blijven; gij weet, de mensch is een broos vergankelijk wezen, en in zijne beste dagen niets dan ijdelheid, en, hoe sterk het huis ook moge geweest zijn, zullen er op uwe jaren toch barsten en scheuren in moeten komen.”

Scheuren en barsten! zijne jaren! de maag zou niet altijd goed blijven! Hoe erg onaangenaam! De heer Gammidge gevoelde eene huivering door zijne leden; de warmte die hij door de wandeling verkregen had, werd door een gevoel van kilheid gevolgd, hij begon te wenschen dat hij den dokter niet ontmoet had.

Maar nu begon dokter Hendrie tot zichzelf te komen; hij zag de uitwerking die zijne woorden op zijn medgezel hadden; hij was medelijdend van aard, en ofschoon hij de waarheid voor zijnen patient nooit verborgen hield, wachtte hij zich toch altijd om die in haar geheel te zeggen, waar het niet welkom was, opdat hij niet door gebrek aan sympathie, of nooddelooze hardheid, de smart zoo vermeederen, die de waarheid moest veroorzaken.

„Gij ziet, vriend,” zeide hij, „gij daalt even als ik den heuvel reeds af (hij zelf was vrij wat jonger dan zijn medgezel), wij zijn de menschen niet meer die wij geweest zijn; wij kunnen niet verwachten ons te gevoelen gelijk voor vijf en twintig jaar; maar daar is een arme

knaap in dat huis, in den bloei des levens, die sterven moet en geene kunst kan hem redden."

Indien het geheele huis met al zijne bewoners in het graf ware verzonden, zou de heer Gammidge minder bewogen zijn geworden, dan hij geweest was bij het denkbeeld van slechte spijsvertering, of wat nog erger was, bij dat van scheuren en barsten.

"Ik hoopte eerst," zeide de dokter, "dat er nog iets aan te doen zou zijn, hij begon veel sterker te worden, maar gisteren nacht is er weer eene bloedspuwing bij gekomen, en hij zal het nu, vrees ik, niet lang meer maken." Het was nu de beurt van den heer Gammidge om na te denken, en hij deed het ook; doch niet over de mogelijkheid van herstelling des hutbewoners, maar hij dacht ernstig na over zijne leefregels, en poogde hier of daar eenen misslag te ontdekken. "Wat uwe pijn betreft," zeide de dokter, "ik zal eens bij u komen en er met u over praten. Ik heb nu haast, maar ik zal heden avond, als ik kan, den armen man nog eens gaan bezoeken, en daarna zal ik u nog even komen spreken. Ik denk zeker, dat het niets dan eene voorbijgaande zaak is, die door eene kleinigheid is weg te nemen. Gij ziet er goed uit, en schijnt zeer wel te zijn, voor zooverre ik naar uw uiterlijk, gang en kleur kon oordeelen." Dit was een heelende balsem, en zoo verzachtend, dat Gammidge er toe kwam om te zeggen, dat hij hoopte, dat de man nog mogt herstellen. "Hij zal niet beter worden," zeide de dokter, "en hoe gewoon ik ook aan den dood ben, zoo kan ik dien armen man, die zoo vroeg ten grave zal dalen, noch zijne ongelukkige vrouw, die weldra weduwe, en de kinderen die welhaast weezen zullen zijn, uit mijne gedachten zetten."

"Ja, dat komt er van als men zoo vroeg trouwt. Die groote gezinnen zijn een ware last voor het kerspel, indien zij de ouders verliezen," zeide Gammidge.

"Vijf arme kleine schepseltjes," zeide de dokter, die naar de laatste woorden van zijn medgezel niet eens geluisterd had, "en de vrouw is daarenboven niet sterk."

"Dat is het juist, waarover ik klaag; zij zal zeker ook wel spoedig sterven, en dan komen zij alle vijf voor rekening van het kerspel, het is toch waarlijk al te erg."

"Wat zegt gij?" zeide de dokter, zich eensklaps tot hem wendende, "zoudt gij dan meenen, dat een arme man alle huiselijk geluk zou moeten opgeven, omdat hij kan ziek worden en sterven?"

"Ik zou willen dat zij niet trouwden, voordat zij zoo ver waren, om genoeg voor hun gezin na te kunnen laten, in geval van ziekte en dood," antwoordde Gammidge.

"Dan zouden negen en negentig van de honderd armen in het geheel niet trouwen," hernam de dokter.

"Nu, en wat zou dat schaden! ik ben nooit getrouwd geweest, en ik geloof, vergeef mij dokter, ik weet dat gij hierin met mij verschilt, dewijl gij zelf een binnelink gezin hebt, maar een man die zich buiten de onrust van het leven weet te houden door ongetrouwd te blijven, is zeer te —"

"Is zeer te bewonderen over zijne wijsheid en te benijden om zijn geluk, is het niet zoo?"

"Wel ja, het is er ten minste niet ver af," zeide Gammidge, met een inwendig gevoel van vreugde, dat hij die man was.

"Nu dewijl gij uwe gevoelens niet onteinsd hebt, omtrent degenen die huwen, veroorloof mij, de mijnen te zeggen omtrent degenen, die niet trouwen, ten einde al hunne zorgen aan hunne eigene kostbare personen te kunnen toewijden. Ik beschouw hen als de kortzigtigste aller stervelingen, die aldus zonder vreugde voortleven, en die sterven zonder gemist te worden. Ik zou op dit punt welsprekend kunnen worden, maar ik heb geen tijd, mijn paard wacht ginds bij den hoek."

"Vreugdeloos, dat denkt hij," zeide Gammidge, toen hij hem te paard zag stijgen en wegrijden. "Ik zou wel eens willen weten wat hij onder vreugde verstaat! hij heeft een aardig troepje kinderen, en hij draaft zelf overal heen, om den schoorsteen te laten rooken en den pot te vullen. Niet gemist worden! zeker, hem komt de eer toe, dat hij wel gemist zou worden; maar wat beteekent dat ook? wien kan het schelen, of hij al dan niet gemist zal worden?"

Het was toch vreemd, dat verscheidene malen op dien dag de toornige vraag door den heer Gammidge herhaald werd: wien kan het schelen of hij gemist zal worden? En hoewel hij hierop altijd met een verachtelijken glimlach antwoordde, zoo zeide zijn hart hem toch, dat er iemand was, aan wien de gedachte van den eenzamen dood eens eenzamen mans niet aangenaam was, en dat was Jan Gammidge.

Zijn gesprek met dokter Hendrie had hem een onaangename indruk achtergelaten; en als de pijn in den schouder tegen den avond

niet met meer hevigheid ware teruggekomen, zoo zou hij half geneigd geweest zijn den dokter te vergeefs aan de deur te laten kloppen en stil weer laten heengaan; want hij wist wel, dat deze niet tweemaal zou aankloppen. Maar de liefde voor zijne gezondheid en zijn leven overwonnen alles, en hij gelastte aan Carlien, om op te letten en te luisteren, ten einde den dokter dadelijk binnen te laten als zij hem hoorde kloppen.

Carlien was bezig met het mostaardzaad en het bitterkers, dat zij gedroogd had uit te zoeken, en keek haar meester zeer twijfelachtig aan, toen zij dat bevel ontving.

"Gij hoort wat ik zeg?" vroeg Gammidge.

"Ik begrijp niet hoe ik hem zal kunnen hooren, als ik bezig ben met het zaad fijn te stampen," antwoordde Carlien, met eene zekere uitdrukking op haar gelaat, waarvan Gammidge de beteekenis zeer wel begreep, en die zeggen wilde: "laat mij alleen."

"Dan zoudt gij beter doen om dat geweld maken tot op een anderen tijd uit te stellen," zeide hij, terwijl hij spoedig wegliep, om geen antwoord te hooren, dat eene berisping noodzakelijk zou maken.

"Zij wordt," zeide hij, toen hij bij zijn vuur zat, "heel lastig, en hoe meer ik haar toegeef, hoe meer ik het moet doen, ik bemerk dit dagelijks."

De oogen van den heer Gammidge hadden zich hierin niet bedrogen. Carlien was zich reeds lang bewust geweest van hare onmisbaarheid voor haren meester, en als zij uit haar humeur was, zoo als dezen morgen gebeurde, gaf zij zich niet de minste moeite om dit te verbergen, wetende dat hij haar niet missen kon; misschien bestond die zekerheid slechts in het verborgene, en had zij die zelfs nooit in woorden openbaar gemaakt, maar toch, zij bestond.

"Ik zou wel gek zijn, als ik mijn werk van uur tot uur ging verschuiven, alleen om naar de deur te luisteren; waarom wil hij geen klopper hebben, even als alle andere menschen?"

Dit waren de woorden die Gammidge ontloopen was, en het was maar goed dat hij ze ontliep, want zij zouden hem geërgerd hebben. — Waarom had hij geen klopper? Zij wist zeer goed waarom hij er geen had, en het doen van die vraag, zoo als zij haar deed, was niet anders dan om hem den uitdagenden handschoen toe te werpen. In alle andere zaken, behalve omtrent den klopper, was zij het met haren meester eens, of om beter te zeggen: de meester was het met haar eens; want bij al de postjes, die door haar vervuld werden, kon men dat van meesters er nog wel bijvoegen.

Ja, meesters; de onafhankelijke Jan Gammidge, die pochte op zijne vrijheid, en die geene huiselijke zorgen scheen te hebben, die met medelijden op zulke echtgenooten neerzag, die de onvolkomenheden hunner vrouwen te verduren hadden, en op vaders die zorgen of verdriet van hunne kinderen hadden; hij die altijd vergelijkingen maakte tusschen zijn gelukkig lot en het ellendig of ten minste verdrietig lot van anderen, was in zijn eigen kasteel, waar hij zich verbeeldde en ook aan anderen wilde doen gelooven als heer en meester te regeren, niets anders dan de ondergeschikte dienstknecht zijner eigene dienstbode.

Maar hij had dit nog nooit zoo opgemerkt als op dien avond, toen hij haar beval, naar het aankloppen van dokter Hendrie te luisteren.

HET KWAAD.

Welke is de eigenlijke, eerste oorzaak des kwaads? Hoe heeft de Almachtige God het in de wereld kunnen toelaten? Over deze vraag tobben velen, die door hun geweten gefolterd een schuilhoek voor zich-zelf in hunnen boezem zouden zoeken. Beschaamd over hunne onreine daden en toch door lust en gewoonte daaraan te veel gebonden, om daar zoo opeens mede te breken, doen zij heel wat wijsheidsstof voor die vraag opgaan, om zich daarin voor de verwijtingen van den regter binnen hen te verschuilen. Wijzer is het te doen als de landman, die koeijen in zijn rijpend graan ontdekt. "Jongens," is zijn woord, "maakt dat gij ze er uitjaagt en staat niet te vragen hoe zij er inkwamen. Haast u, want hoe langer gij praat, hoe meer zij bederven." Evenzoo betaamt het ons te doen tegenover het kwaad, dat ons en het onze verderft.

Spitsvindige betoogen over de zwaartekracht redden geen drenkeling, en leerstellige bespiegelingen en twisten behielden nog geene enkele menschenziel.